

opusdei.org

Papa povestește Conciliul clerului roman

Cu ocazia tradiționale întâlniri a Sfântului Părinte cu clerul roman, care a avut loc joi 14 februarie, Papa, episcopul lor, a ținut „o mică discuție despre Conciliul al II-lea din Vatican”, așa cum l-a văzut el.

16.02.2013

Cu ocazia tradiționale întâlniri a Sfântului Părinte cu clerul roman, care a avut loc joi 14 februarie, Papa,

episcopul lor, a ținut „o mică discuție despre Conciliul al II-lea din Vatican”, așa cum l-a văzut el.

DISCURSUL SFÂNTULUI PĂRINTE BENEDICT AL XVI-LEA

Eminență,

Iubiți frați întru episcopat și întru
preoție,

Este pentru mine un dar special al Providenței ca, înainte de a părăsi slujirea petrină, să mai pot vedea clerul meu, clerul din Roma. Este mereu o mare bucurie să văd cum Biserica trăiește, cum la Roma Biserica este vie; sunt Păstori care, în spiritul Păstorului suprem, conduc turma Domnului. Este un cler realmente catolic, universal, și asta răspunde la esența Bisericii din Roma: să poarte în sine universalitatea, catolicitatea tuturor neamurilor, a tuturor raselor, a tuturor culturilor. În același timp,

sunt foarte recunoscător cardinalului vicar care ajută la trezire, la găsirea vocațiilor în Roma însuși, pentru că dacă Roma, pe de o parte, trebuie să fie cetatea universalității, trebuie să fie și o cetate cu o proprie credință puternică și robustă, din care se nasc și vocații. Și sunt convins că putem găsi, cu ajutorul Domnului, vocațiile pe care El însuși ni le dă, să le călăuzim, să le ajutăm să se maturizeze și astfel să folosească pentru munca în via Domnului.

Astăzi ați mărturisit în fața mormântului sfântului Petru Crezul: în Anul Credinței, mi se pare un act foarte potrivit, necesar probabil, ca tot clerul din Roma să se reunească pe mormântul Apostolului căruia Domnul i-a zis: "Ție îți încredințez Biserica mea. Pe tine construiesc Biserica mea" (cf. Mt 16,18-19). În fața Domnului, împreună cu Petru, ați mărturisit: "Tu ești Cristos, Fiul Dumnezeului celui viu" (cf. Mt

16,15-16). Așa crește Biserica: împreună cu Petru, mărturisindu-l pe Cristos, urmându-l pe Cristos. Și să facem asta mereu. Eu sunt foarte recunoscător pentru rugăciunea voastră, pe care am simțit-o - am spus asta miercuri - aproape fizic. Chiar dacă acum mă retrag, în rugăciune sunt mereu aproape de voi toți și sunt sigur că și voi veți fi aproape de mine, chiar dacă pentru lume rămân ascuns.

Conciliul al II-lea din Vatican

Pentru astăzi, după condițiile vârstei mele, n-am putut să pregătesc un mare, adevărat discurs, așa cum s-ar putea aștepta; dar mai degrabă mă gândesc la o mică discuție despre Conciliul al II-lea din Vatican, așa cum l-am văzut eu. Încep cu o anecdotă: eu am fost numit în '59 profesor la Universitatea din Bonn, unde studiază studenții, seminariștii din dieceza de Köln și din alte

dieceze din jur. Astfel, am venit în contact cu cardinalul de Köln, cardinalul Frings. Cardinalul Siri, de Genova - mi se pare că în '61 - a organizat o serie de conferințe cu diferiți cardinali europeni despre Conciliu și l-a invitat și pe arhiepiscopul de Köln să țină una dintre conferințe, cu titlul: Conciliul și lumea gândirii moderne.

Cardinalul m-a invitat - cel mai tânăr dintre profesori - să-i scriu un proiect; proiectul i-a plăcut și a propus oamenilor, la Genova, textul așa cum îl scrisesem eu. Puțin după aceea, Papa Ioan îl invită să meargă la el și cardinalul era plin de teamă că poate a spus ceva incorect, fals și că este citat pentru un reproș, poate și pentru a-i lua purpura de cardinal. Da, când secretarul său l-a îmbrăcat pentru audiență, cardinalul a spus: "Poate că acum port pentru ultima dată această haină". Apoi a intrat, Papa Ioan îi iese în întâmpinare, îl

îmbrățișează și spune: "Mulțumesc, Eminență, dumneavoastră ați spus lucrurile pe care voiam să le spun eu, dar nu am găsit cuvintele". Astfel, cardinalul știa că este pe drumul corect și m-a invitat să merg cu el la Conciliu, mai întâi ca expert personal al său; apoi, în cursul primei perioade - mi se pare că în noiembrie '62 - am fost numit și expert oficial al Conciliului.

Așadar, noi am mers la Conciliu nu numai cu bucurie, ci cu entuziasm. Era o așteptare incredibilă. Speram ca totul să se reînnoiască, să vină cu adevărat noi Rusalii, o nouă eră a Bisericii, pentru că Biserica era încă destul de robustă în acel timp, practica duminicală încă bună, vocațiile la preoție și la viața călugărească erau deja un pic reduse, dar încă suficiente. Totuși, se simțea că Biserica nu mergea înainte, se reducea, că părea mai degrabă o realitate din trecut și nu purtătoarea

viitorului. Și în acel moment, speram ca această relație să se reînnoiască, să se schimbe; ca Biserica să fie din nou forță a zilei de mâine și forță a zilei de azi. Și știam că relația dintre Biserică și perioada modernă, încă de la început, era un pic contrastantă, începând cu eroarea Bisericii în cazul lui Galileo Galilei; se gândea să se corecteze acest început greșit și să se găsească din nou unirea dintre Biserică și forțele cele mai bune din lume, pentru a deschide viitorul omenirii, pentru a deschide adevăratul progres. Astfel, eram plini de speranță, de entuziasm și chiar de voința de a face partea noastră pentru acest lucru. Îmi amintesc că un model negativ era considerat Sinodul Roman. S-a spus - nu știu dacă este adevărat - că au citit textele pregătite, în Bazilica Sfântul Ioan, și că membrii Sinodului au aclamat, au aprobat aplaudând și astfel s-ar fi desfășurat Sinodul. Episcopii au spus: Nu, să nu facem

așa. Noi suntem episcopi, suntem noi înșine subiect al Sinodului; nu vrem numai să aprobăm ceea ce a fost făcut, ci vrem să fim noi subiectul, purtătorii Conciliului. Astfel și cardinalul Frings, care era vestit pentru credința absolută, aproape scrupuloasă, față de Sfântul Părinte, în acest caz a spus: Aici suntem în altă funcție. Papa ne-a convocat pentru a fi ca Părinți, pentru a fi Conciliu ecumenic, un subiect care să reînnoiască Biserica. Așa vrem să asumăm acest rol al nostru.

Alegerile Comisiilor

Primul moment, în care această atitudine s-a arăta, a fost imediat prima zi. Au fost prevăzute, pentru această primă zi, alegerile Comisiilor și au fost pregătite, în mod - se încerca - imparțial, listele, numele; și aceste liste trebuiau votate. Dar imediat Părinții au spus: Nu, nu vrem pur și simplu să votăm liste deja

făcute. Suntem noi subiectul. Atunci au trebuit mutate alegerile, pentru că Părinții înșiși voiau să se cunoască un pic, voiau ei înșiși să pregătească liste. Și așa s-a făcut. Cardinalul Liénart de Lille, cardinalul Frings de Köln spuseseră public: Așa nu. Noi vrem să facem listele noastre și să alegem candidații noștri. Nu era un act revoluționar, ci un act de conștiință, de responsabilitate din partea Părinților conciliari.

Așa începea o puternică activitate pentru a se cunoaște, orizontal, unii pe alții, lucru care nu era întâmplător. La "Collegio dell'Anima", unde locuiam, am avut multe vizite: cardinalul era foarte cunoscut, am văzut cardinali din toată lumea. Îmi amintesc bine figura înaltă și zveltă a monseniorului Etchegaray, care era Secretar al Conferinței Episcopale Franceze, de întâlnirile cu cardinalii, etc. Și, apoi, acest lucru era tipic pentru tot Conciliul: mici întâlniri

transversale. Așa am cunoscut mari figuri ca Părintele de Lubac, Daniélou, Congar, etc. Am cunoscut diferiți episcopi; îmi amintesc îndeosebi de episcopul Elchinger de Strasbourg, etc. Și aceasta era deja o experiență a universalității Bisericii și a realității concrete a Bisericii, care nu primește pur și simplu imperative de sus, ci împreună crește și merge înainte, mereu sub conducerea - desigur - a Succesorului lui Petru.

Toți, așa cum am spus, veneau cu mari așteptări; nu fusese realizat niciodată un Conciliu de asemenea dimensiuni, dar nu toți știau cum să facă. Cei mai pregătiți, să spunem cei cu intenții mai definite, erau episcopatul francez, german, belgian, olandez, așa-numita "alianță renană". Și, în prima parte a Conciliului, ei erau cei care indicau drumul; apoi s-a lărgit rapid activitatea și toți tot mai mult au participat în creativitatea Conciliului.

Francezii și germanii aveau diferite interese în comun, chiar cu nuanțe destul de diferite. Prima, inițială, simplă - aparent simplă - intenție era reforma liturgiei, care deja începuse cu Pius al XII-lea, care deja reformase Săptămâna Sfântă; a doua, eclesiologia; a treia, Cuvântul lui Dumnezeu, Revelația; și, în sfârșit, și ecumenismul. Francezii, mult mai mult decât germanii, aveau încă problema de a trata situația relațiilor dintre Biserică și lume.

Liturgia

Să începem cu prima. După primul război mondial crescuse, chiar în Europa centrală și occidentală, mișcarea liturgică, o redescoperire a bogăției și profunzimii liturgiei, care până atunci fusese închisă în Liturghierul Roman al preotului, în timp ce oamenii se rugau cu propriile cărți de rugăciune, care fuseseră făcute după inima

oamenilor, așa că se încerca să se traducă conținuturile înalte, limbajul înalt, al liturghiei clasice în cuvinte mai emoționale, mai apropiate de inima poporului. Însă erau aproape două liturgii paralele: preotul cu ministranții, care celebra Liturghia după Liturghier, și laicii, care se rugau, la Liturghie, cu cărțile lor de rugăciune, împreună, știind în mod substanțial ce anume se realiza pe altar. Dar acum a fost redescoperită tocmai frumusețea, profunzimea, bogăția istorică, umană, spirituală a Liturghierului și necesitatea ca nu numai un reprezentant al poporului, un mic ministrant, să spună "Et cum spiritu tuo" etc., ci să fie realmente un dialog între preot și popor, ca realmente liturgia de la altar și liturgia poporului să fie o unică liturghie, o participare activă, ca bogățiile să ajungă la popor; și astfel s-a redescoperit, s-a reînnoit liturgia.

Eu consider acum, în mod retrospectiv, că a fost foarte bine să se înceapă cu liturgia, astfel apare primatul lui Dumnezeu, primatul adorației. "Operi Dei nihil praeponatur": acest cuvânt din Regula sfântului Benedict (cf. 43,3) apare astfel ca regula supremă a Conciliului. Unii au criticat că Conciliul al vorbit despre multe lucruri, dar nu despre Dumnezeu. A vorbit despre Dumnezeu! Și a fost primul act și cel substanțial cel care a vorbit despre Dumnezeu și a deschis pe toți oamenii, întregul popor sfânt, la adorarea lui Dumnezeu, în celebrarea comună a liturgiei Trupului și Sângelui lui Cristos. În acest sens, dincolo de factorii practici care sfătuiau să nu se înceapă imediat cu teme controversate, a fost, să spunem, realmente un act al Providenței ca la începuturile Conciliului să fie liturgia, să fie Dumnezeu, să fie adorația. Acum n-aș vrea să intru în detaliile discuției,

dar merită mereu să ne întoarcem, în afară de realizările practice, la Conciliu însuși, la profunzimea sa și la ideile sale esențiale.

Erau, așa spune, diferite idei esențiale: mai ales Misterul pascal drept centru al ființei creștine, deci al vieții creștine, al anului, al timpului creștin, exprimat în timpul pascal și în ziua de duminică, zi care este mereu ziua Învierii. Mereu din nou începem timpul nostru cu Învierea, cu întâlnirea cu Cel Înviat, și din întâlnirea cu Cel Înviat mergem la lume. În acest sens, este un păcat că astăzi duminica s-a transformat în sfârșit de săptămână, în timp ce este prima zi, este începutul; interior trebuie să țină cont de asta: că este începutul, începutul creației, este începutul recreării în Biserică, întâlnire cu Creatorul și cu Cristos Înviat. Și acest dublu conținut al duminicii este important: este prima zi, adică sărbătoare a creației, noi ne

aflăm pe fundamentul creației, credem în Dumnezeu Creatorul; și întâlnire cu Cel Înviat, care reînnoiește creația; adevăratul său scop este să creeze o lume care este răspuns la iubirea lui Dumnezeu.

Apoi existau principii: inteligibilitatea, în loc de a fi închiși într-o limbă necunoscută, nevorbită, de asemenea participarea activă. Din păcate, aceste principii au fost și rău înțelese. Inteligibilitatea nu înseamnă banalitate, pentru că marile texte ale liturgiei - chiar dacă sunt vorbite, slavă Domnului, în limba maternă - nu sunt cu ușurință inteligibile, au nevoie de o formare permanentă a creștinului pentru ca să crească și să intre mai în profunzime în mister și astfel să poată înțelege. De asemenea Cuvântul lui Dumnezeu - dacă mă gândesc zi de zi la lectura din Vechiul Testament, și la lectura din Epistolele pauline, din Evanghelii: cine ar putea

spune că înțelege imediat numai pentru că este în propria limbă? Numai o formare permanentă a inimii și a minții poate realmente să creeze inteligibilitate și o participare care este mai mult decât o activitate exterioară, care este o intrare a persoanei, a ființei mele, în comuniunea Bisericii și astfel în comuniunea cu Cristos.

Biserica

A doua temă: Biserica. Știm că Conciliul I din Vatican a fost întrerupt din cauza războiului germano-francez și așa a rămas cu o unilateralitate, cu un fragment, pentru că doctrina despre primat - care a fost definită, slavă Domnului, în acel moment istoric pentru Biserică și a fost foarte necesară pentru timpul următor - era numai un element într-o ecleziologie mai vastă, prevăzută, pregătită. Astfel, rămăsese fragmentul. Și se putea

spune: dacă fragmentul rămâne așa cum este, să tindem la o unilateralitate: Biserica ar fi numai primatul. Deci deja de la început exista această intenție de a completa ecleziologia Conciliului I din Vatican, la o dată care trebuia găsită, pentru o ecleziologie completă. Și aici condițiile păreau foarte bune pentru că, după primul război mondial, se renăscuse simțul Bisericii în mod nou. Romano Guardini a spus: "În suflete începe să se trezească Biserica", iar un episcop protestant vorbea despre "secolul Bisericii". Era regăsit, mai ales, conceptul, care era prevăzut și de Conciliul I din Vatican, de Trup Mistic al lui Cristos. Voia să se spună și să se înțeleagă că Biserica nu este o organizație, ceva structural, juridic, instituțional - este și asta -, ci este un organism, o realitate vitală, care intră în sufletul meu, așa încât eu însumi, chiar cu sufletul meu credincios, sunt element constructiv al Bisericii ca atare. În acest sens,

Pius al XII-lea a scris Enciclica *Mystici Corporis Christi*, ca un pas spre o completare a ecleziologiei Conciliului I din Vatican.

Aș spune că discuția teologică din anii '30-'40, și '20, era complet sub acest semn al cuvântului "*Mystici Corporis*". A fost o descoperire care a creat atâta bucurie în acel timp și chiar în acest context a crescut formula: Noi suntem Biserica, Biserica nu este o structură; noi înșine creștinii, împreună, suntem cu toții Trupul viu al Bisericii. Și, desigur, acest lucru e valabil în sensul că noi, adevăratul "noi" al credincioșilor, împreună cu "Eul" lui Cristos, este Biserica; fiecare dintre noi, nu "un noi", un grup care se declară Biserică. Nu: acest "noi suntem Biserica" cere tocmai inserarea în marele "noi" al credincioșilor din toate timpurile și locurile. Deci, prima idee: a completa ecleziologia în mod teologic, dar

continuând și în mod structural, adică: alături de succesiunea lui Petru, de funcția sa unică, a defini mai bine și funcția episcopilor, a Corpului episcopal. Și, pentru a face asta, a fost găsit cuvântul "colegialitate", foarte discutat, cu discuții aprinse, aș spune, și un pic exagerate. Însă era cuvântul - probabil ar exista și un altul, dar folosea acesta - pentru a exprima că episcopii, împreună, sunt continuarea Celor Doisprezece, a Corpului Apostolilor. Am spus: numai un episcop, cel de Roma, este succesorul unui Apostol determinat, al lui Petru. Toți ceilalți devin succesori ai Apostolilor intrând în Corpul care continuă Corpul Apostolilor. Astfel, chiar Corpul Episcopilor, colegiul, este continuarea Corpului Celor Doisprezece, și are astfel necesitatea sa, funcția sa, drepturile și obligațiile sale. Apărea pentru mulți ca o luptă pentru putere și probabil că vreunul

chiar s-a gândit la puterea sa, însă în mod substanțial nu era vorba de putere, ci de complementaritatea factorilor și a caracterului complet al Trupului Bisericii cu episcopii, succesori ai Apostolilor, ca elemente portante; și fiecare dintre ei este element portant al Bisericii, împreună cu acest mare Corp.

Acestea erau, să spunem, cele două elemente fundamentale și, în căutarea unei viziuni complete a ecleziologiei, între timp, după anii '40, în anii '50, deja se născuse un pic de critică în conceptul de Trup al lui Cristos: "mistic" ar fi prea spiritual, prea exclusiv; atunci a fost pus în joc conceptul de "Popor al lui Dumnezeu". Și Conciliul, pe bună dreptate, a acceptat acest element, care în Părinți este considerat ca expresie a continuității dintre Vechiul și Noul Testament. În textul din Noul Testament, cuvântul "Laos tou Theou", corespunzător textelor

din Vechiul Testament, înseamnă - mi se pare cu numai două excepții - vechiul Popor al lui Dumnezeu, evreii care, între popoarele, "goim", lumii sunt Poporul lui Dumnezeu. Și ceilalți, noi, păgânii, nu suntem în sine Poporul lui Dumnezeu, devenim fii ai lui Abraham, deci Popor al lui Dumnezeu intrând în comuniune cu Cristos, care este unica seminție a lui Abraham. Și intrând în comuniune cu El, fiind una cu El, suntem și noi Popor al lui Dumnezeu. Adică: conceptul "Popor al lui Dumnezeu" implică o continuitate a Testamentelor, continuitate a istoriei lui Dumnezeu cu lumea, cu oamenii, dar implică și elementul cristologic. Numai prin cristologie devenim Popor al lui Dumnezeu și astfel se combină cele două concepte. Și Conciliul a decis să creeze o construcție trinitară a ecleziologiei: Popor al lui Dumnezeu Tatăl, Trup al lui Cristos, Templu al Duhului Sfânt.

Dar numai după Conciliu a fost scos în evidență un element care este un pic ascuns, chiar și în Conciliu, adică: legătura dintre Poporul lui Dumnezeu și Trupul lui Cristos este tocmai comuniunea cu Cristos în unirea euharistică. Aici devenim Trup al lui Cristos; adică relația dintre Poporul lui Dumnezeu și Trupul lui Cristos creează o nouă realitate: comuniunea. Și după Conciliu a fost descoperit, aș spune, cum Conciliul, în realitate, a găsit, a condus la acest concept: comuniunea drept concept central. Aș spune că, filologic, în Conciliu el nu este încă total matur, dar este rod al Conciliului că acest concept de comuniune a devenit tot mai mult expresie a esenței Bisericii, comuniune în diferitele dimensiuni: comuniune cu Dumnezeul Trinitar - care este El însuși comuniune între Tată, Fiu și Duh Sfânt -, comuniune sacramentală, comuniune concretă în episcopat și în viața Bisericii.

Cuvântul lui Dumnezeu

Și mai conflictuală era problema Revelației. Aici era vorba despre relația dintre Scriptură și Tradiție și aici erau interesați mai ales exegeții pentru o libertate mai mare; ei se simțeau un pic - să spunem - într-o situație de inferioritate față de protestanți, care făceau marile descoperiri, în timp ce catolicii se simțeau un pic "handicapați" de necesitatea de a se supune Magisteriului. Deci aici era în joc și o luptă foarte concretă: ce libertate au exegeții? Cum se citește bine Scriptura? Ce înseamnă Tradiție? Era o bătălie pluridimensională pe care acum nu pot s-o arăt, dar important este că în mod cert Scriptura este Cuvântul lui Dumnezeu și Biserica se află sub Scriptură. Și totuși, Scriptura este Scriptură numai pentru că există Biserica vie, subiectul său viu; fără subiectul viu al Bisericii, Scriptura este numai o carte și deschide, se

deschide la diferite interpretări și nu dă o ultimă claritate.

Aici bătălia - așa cum am spus - era dificilă și a fost decisivă o intervenție a Papei Paul al VI-lea. Această intervenție arată toată delicatețea părintelui, responsabilitatea sa față de mersul Conciliului, dar și marele său respect față de Conciliu. Se născuse ideea că Scriptura este completă, în ea se găsește totul; deci nu este nevoie de Tradiție, și de aceea Magisteriul n-are nimic de spus. Atunci, Papa a transmis Conciliului, mi se pare, 14 formule dintr-o frază care trebuia inserată în textul despre Revelație și ne dădea, dădea Părinților, libertatea de a alege una dintre cele 14 formule, dar a spus: una trebuie să fie aleasă, pentru a face complet textul. Eu îmi amintesc, mai mult sau mai puțin, de formula "non omnis certitudo de veritatibus fidei potest sumi ex Sacra Scriptura", adică certitudinea

Bisericii despre credință nu se naște numai dintr-o carte izolată, ci are nevoie de subiectul Biserică luminat, purtat de Duhul Sfânt. Numai așa Scriptura vorbește după aceea și are toată autoritatea sa. Această frază pe care am ales-o în Comisia doctrinală, una dintre cele 14 formule, este decisivă, așa spune, pentru a arăta indispensabilitatea, necesitatea bisericii, și astfel a înțelege ce înseamnă Tradiție, Trupul viu în care trăiește de la începuturi acest Cuvânt și de la care primește lumina sa, în care s-a născut. Deja faptul Canonului este un fapt eclezial: că aceste scrieri sunt Scriptura rezultă din iluminarea Bisericii, care a găsit în ea acest Canon al Scripturii; a găsit, nu a creat, și mereu și numai în această comuniune a Bisericii vii se poate realmente și înțelege, și citi Scriptura drept Cuvânt al lui Dumnezeu, drept Cuvânt care ne conduce în viață și în moarte.

Așa cum am spus, aceasta era o ceartă destul de dificilă, însă grație Papei și grație - să spunem - luminii Duhului Sfânt, care era prezent în Conciliu, a fost creat un document care este unul dintre cele mai frumoase și chiar inovatoare ale întregului Conciliu, și care trebuie să fie încă mult mai studiat. Pentru că și astăzi exegeza tinde să citească Scriptura în afara Bisericii, în afara credinței, numai în așa-numitul spirit al metodei istorico-critice, metodă importantă, dar niciodată așa importantă încât să poată da soluții ca ultimă certitudine; numai dacă noi credem că acestea nu sunt cuvinte umane, ci sunt cuvinte ale lui Dumnezeu, și numai dacă trăiește subiectul viu căruia Dumnezeu i-a vorbit și îi vorbește, putem interpreta bine Sfânta Scriptură. Și aici - așa cum am spus în prefața de la cartea mea despre Isus (cf. vol. I) - este încă mult de făcut pentru a ajunge la o lectură într-adevăr în

spiritul Conciliului. Aici aplicarea Conciliului încă nu este completa, încă mai trebuie făcută.

Ecumenismul

Și, în sfârșit, ecumenismul. N-aș vrea să intru acum în aceste probleme, dar era clar - mai ales după "pățimile" creștinilor în timpul nazismului - că creștinii puteau să găsească unitatea, cel puțin să caute unitatea, dar era clar și că numai Dumnezeu poate să dea unitatea. Și suntem încă pe acest drum. Ei bine, cu aceste teme, "alianța renană" - ca să spunem așa - își făcuse munca sa.

Lumea de astăzi, epoca modernă, și Biserica

Partea a doua a Conciliului este mult mai amplă. Apăsarea, cu mare urgență, tema: lumea de astăzi, epoca modernă, și Biserica; și cu ea temele responsabilității față de construirea acestei lumii, a societății,

responsabilitate față de viitorul acestei lumi și speranța escatologică, responsabilitatea etică a creștinului, unde găsește călăuzele sale; și apoi libertatea religioasă, progresul și relația cu celelalte religii. În acest moment, au intrat în discuție realmente toate părțile Conciliului, nu numai America, Statele Unite, cu un puternic interes față de libertatea religioasă. În a treia perioadă aceștia i-au spus Papei: Noi nu ne putem întoarce acasă fără a avea, în bagajul nostru, o declarație despre libertatea religioasă votată de Conciliu.

Papa, totuși, a avut fermitatea și hotărârea, răbdarea de a duce textul la a patra perioadă, pentru a găsi o maturizare și un consens destul de complet între Părinții Conciliului. Spun: nu numai americanii au intrat cu mare forță în jocul Conciliului, ci și America Latină, știind bine despre lipsurile poporului, ale unui continent catolic, și despre

responsabilitatea credinței față de situația acestor oameni. Și astfel și Africa, Asia, au văzut necesitatea dialogului interreligios; au crescut probleme pe care noi germanii - trebuie să spun - la început nu le văzusem. Nu pot acum să descriu toate acestea. Marele document "Gaudium et spes" a analizat foarte bine problema dintre escatologia creștină și progresul lumesc, dintre responsabilitatea față de societatea de mâine și responsabilitatea creștinului în fața veșniciei, și astfel a reînnoit și etica creștină, fundamentele. Dar, să spunem în mod neașteptat, a crescut, în afara acestui document, un document care răspundea în mod mai sintetic și mai concret la provocările timpului, adică "Nostra aetate".

De la început erau prezenți prietenii noștri evrei, care au spus, mai ales nouă germanilor, dar nu numai nouă, că după evenimentele triste

din acest secol nazist, din deceniul nazist, Biserica catolică trebuie să spună un cuvânt despre Vechiul Testament, despre poporul ebraic. Au spus: chiar dacă este clar că Biserica nu este responsabilă de Shoah, erau creștini, în mare parte, cei care au comis crimele acelea; trebuie să aprofundăm și să reînnoim conștiința creștină, chiar dacă știm bine că adevărații credincioși mereu au opus rezistență împotriva acestor lucruri. Și astfel era clar că relația cu lumea vechiului Popor al lui Dumnezeu trebuia să fie obiect de reflecție.

Se înțelege și că țările arabe - episcopii din țările arabe - nu erau fericiți de acest lucru: se temeau un pic de o glorificare a statului Israel, pe care desigur n-o voiau. Au spus: Bine, o indicație într-adevăr teologică despre poporul ebraic este bună, este necesară, dar dacă vorbiți despre asta, vorbiți și despre islam; nu așa

suntem în echilibru; și islamul este o mare provocare și Biserica trebuie să clarifice și relația sa cu islamul. Un lucru pe care noi, în acel moment, nu prea l-am înțeles, un pic, dar nu mult. Astăzi știm cât de necesar era.

Când am început să lucrăm și asupra islamului, ne-au spus: Dar există și alte religii ale lumii: toată Asia! Gândiți-vă la budism, la hinduism... Și astfel, în loc de o Declarație gândită inițial numai asupra vechiului Popor al lui Dumnezeu, s-a creat un text despre dialogul interreligios, anticipând ceea ce abia după treizeci de ani s-a arătat în toată intensitatea și importanța sa. Nu pot să intru acum în această temă, dar dacă se citește textul, se vede că este foarte dens și pregătit cu adevărat de persoane care cunoșteau realitățile și indică pe scurt, cu puține cuvinte, esențialul.

Astfel și fundamentul unui dialog, în diferență, în diversitate, în credința cu privire la unicitatea lui Cristos, care este unul, și nu este posibil, pentru un credincios, să creadă că religiile sunt toate variațiuni ale unei teme. Nu, există o realitate a Dumnezeuului celui viu care a vorbit, și este un Dumnezeu, este un Dumnezeu întrupat, deci un Cuvânt al lui Dumnezeu, care este realmente Cuvânt al lui Dumnezeu. Dar există experiența religioasă, cu o anumită lumină umană a creației, deci este necesar și posibil să intrăm în dialog și astfel să ne deschidem unul altuia și să-i deschidem pe toți la pacea lui Dumnezeu, a tuturor fiilor său, a întregii sale familii.

Așadar, aceste două documente, libertatea religioasă și "Nostra aetate", legate cu "Gaudium et spes" sunt o trilogie foarte importantă, a cărei importanță s-a arătat numai în decursul deceniilor, și încă lucrăm

pentru a înțelege mai bine acest ansamblu între unicitatea Revelației lui Dumnezeu, unicitatea unicului Dumnezeu întrupat în Cristos și multiplicitatea religiilor, cu care căutăm pacea și inima deschisă prin lumina Duhului Sfânt, care luminează și conduce la Cristos.

Conciliul Părinților și Conciliul mass-mediei

Acum aș vrea să adaug încă un al treilea punct: era Conciliul Părinților - adevăratul Conciliu -, dar era și Conciliul mass-mediei. Era aproape un Conciliu aparte, și lumea a perceput Conciliul prin intermediul acestora, prin mass-media. Deci Conciliul imediat eficient ajuns la popor a fost cel al mass-media, nu cel al Părinților. Și în timp ce Conciliul Părinților se realiza în interiorul credinței, era un Conciliu al credinței care caută intellectus, care caută să se înțeleagă și caută să înțeleagă

semnele lui Dumnezeu în acel moment, care caută să răspundă la provocarea lui Dumnezeu în acel moment și să găsească în Cuvântul lui Dumnezeu cuvântul pentru astăzi și mâine, în timp ce tot Conciliul - așa cum am spus - se va mișca în interiorul credinței, ca fides quaerens intellectum, Conciliul jurnaliștilor nu s-a realizat, desigur, în interiorul credinței, ci în interiorul categoriilor mass-mediei de astăzi, adică în afara credinței, cu o hermeneutică diferită.

Era o hermeneutică politică: pentru mass-media, Conciliul era o luptă politică o luptă de putere între diferite curente din Biserică. Era clar ca mass-media să ia poziție pentru acea parte care lor le apărea mai potrivită cu lumea lor. Existau aceia care căutau descentralizarea Bisericii, puterea pentru episcopi și apoi, prin cuvântul "Poporul lui Dumnezeu", puterea poporului, a

laicilor. Exista această triplă problemă: puterea Papei, transferată apoi la puterea episcopilor și la puterea tuturor, suveranitate populară. Desigur, pentru ei aceasta era partea care trebuia aprobată, promulgată, favorizată. Și tot așa și pentru liturgie: nu interesa liturgia ca act al credinței, ci ca un lucru unde se fac lucruri comprehensibile, un lucru de activitate a comunității, un lucru profan. Și știm că exista o tendință, care se întemeia și din punct de vedere istoric, de a spune: Sacralitatea este un lucru păgân, eventual și din Vechiul Testament. În Noul Testament are valoare numai că Cristos a murit în afară: adică în afara porților, adică în lumea profană. Deci sacralitate care trebuie terminată, profanitate chiar a cultului: cultul nu este cult, ci un act al ansamblului, al participării comune și astfel și participare ca activitate. Aceste traduceri, banalizări ale ideii Conciliului, au

fost virulente în practica aplicării Reformei liturgice; ele se născuseră într-o viziune despre Conciliu în afara propriei sale chei, în afara credinței. Și tot așa și în problema Scripturii: Scriptura este o carte, istorică, de tratat în mod istoric și nimic altceva, și așa mai departe.

Știm cum acest Conciliul al mass-media era accesibil tuturor. Deci, acesta era cel dominant, mai eficient, și a creat atâtea calamități, atâtea probleme, realmente atâtea mizerii: seminarii închise, conventuri închise, liturgie banalizată... și adevăratul Conciliu a avut dificultăți de a se concretiza, de a se realiza: Conciliul virtual era mai puternic decât Conciliul real. Însă forța reală a Conciliului era prezentă și, treptat, se realizează tot mai mult și devine adevărata forță care, după aceea, este și adevărată reformă, adevărată reînnoire a Bisericii. Mi se pare că, la 50 de ani după Conciliu, vedem cum

acest Conciliu virtual se strică, se pierde, și apare adevăratul Conciliu cu toată forța sa spirituală. Și este misiunea noastră, chiar în acest An al Credinței, începând de la acest An al Credinței, să lucrăm pentru ca adevăratul Conciliu, cu forța sa a Duhului Sfânt, să se realizeze și să fie realmente reînnoită Biserica. Sperăm ca Domnul să ne ajute. Eu, retras cu rugăciunea mea, voi fi mereu cu voi și împreună să mergem înainte cu Domnul, având certitudinea: Învinge Domnul! Mulțumesc!

Benedictus pp. XVI

Traducere de pr. Mihai Pătrașcu
(www.ercis.ro)

[Video întâlnirea cu Sfântul Părinte](#)

povesteste-conciliul-clerului-roman/
(29.03.2026)